

"Aslan Hürkuş Kayıp Elmas" ve "Aslan Hürkuş Görevimiz Gökbey" Adlı Yerli Animasyon Filmlerinin Kök Değerler Eğitimi Üzerindeki Etkisi: Erzurum Örneği*

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Semra KOTAN¹

1 Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü, semra.kotan@atauni.edu.tr. ORCID: 0000-0002-1583-3772

Gönderilme Tarihi: 13.01.2025 Kabul Tarihi: 25.06.2025 DOI: 10.37669/milliegitim.1618892

Atıf: “Kotan, S., (2026). Aslan Hürkuş Kayıp Elmas ve Aslan Hürkuş Görevimiz Gökbey adlı yerli animasyon filmlerinin kök değerler eğitimi üzerindeki etkisi: Erzurum örneği. *Millî Eğitim*, 55(249), 291-320. 10.37669/milliegitim.1618892”

Öz

Çalışmanın temel amacı TUSAŞ ve TRT ortak yapımı olan «Aslan Hürkuş Kayıp Elmas» (2019) ve «Aslan Hürkuş Görevimiz Gökbey» (2022) animasyon filmlerinin 10 kök değer açısından incelenerek öğretmenlerin filmlerdeki kök değerlere ilişkin görüşlerini sorgulamaktır. Öğretmenler, eğitim ortamında değer aktarımının doğrudan uygulayıcıları oldukları için filmlerde yer alan kök değerlerin eğitim süreçlerine entegrasyonu konusunda onların görüşleri; bu tür materyallerin eğitsel etkililiğini, uygulanabilirliğini ve öğrenciler üzerindeki yansımalarını değerlendirmek açısından önemlidir. Aynı zamanda öğretmenlerin bu tür yapımların sınıf içi kullanımına yönelik tutumları, benzer projelerin geleceği için yönlendirici niteliktedir. Çalışmanın bir diğer amacı ise filmlerdeki kök değerler üzerine öğrencilerin metaforik algılarını belirlemektir. Metaforlar, öğrencilerin zihinsel şemaları hakkında doğrudan bilgi verirken onların değerleri ne şekilde algıladıklarını simgesel düzeyde anlamaya imkân tanımaktadır. Bu bağlamda metaforik algı analizi, filmlerin çocukların değer dünyasına nasıl etki ettiğini gösterme potansiyeline sahiptir. Bu amaç doğrultusunda ismi geçen filmlerin seçilme nedeni, MEB'in her iki film vizyona girmeden önce millî eğitim müdürlüklerine göndermiş olduğu yazıdır. Yazı ile millî ve yerli değerlerin çocuklara aktarılması noktasında söz konusu filmlere ilişkin duyuruların; tüm ilkökul, ortaokul ve lise öğrencilerine yapılması hususu bu noktada önemlidir. Araştırmanın çalışma grubunu Erzurum ili Palandöken ilçesine bağlı Türkiye Odalar Borsalar Birliği (TOBB) İlkokulunun ikinci sınıfında öğrenim gören 20 öğrenci (10 erkek- 10 kız) ve aynı okulda aynı kademede görev yapan 4 (2 erkek- 2 bayan) sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Bu çalışma nitel bir araştırma türü olan odak grup tekniğinden faydalanılarak ortaya koyulmuştur. Öğretmen ve öğrenciler için araştırmanın ana sorunsalı ekseninde ayrı ayrı sorular hazırlanarak bireysel ve grup görüşmeleriyle katılımcılara kendilerini birinci elden ifade edebilme imkânı tanınmıştır. Yapılan görüşmeler sonrası elde edilen bulgular MAXQDA yazılım programından faydalanılarak ortak kod, kategori ve temalar saptanarak tanımlanıp yorumlanmıştır. Araştırma bulguları, eğitim materyallerinde yer alan 10 kök değer animasyon filmler aracılığıyla öğrencilere etkili bir biçimde aktarılabilirliğini ortaya koyarken bu tür yerli yapımların kök değerler eğitimi kapsamında öğretim aracı olarak kullanılmasının hem işlevsel hem de pedagojik açıdan anlamlı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: MEB, kök değerler, yerli animasyon filmleri, “Aslan Hürkuş Kayıp Elmas”, “Aslan Hürkuş Görevimiz Gökbey”

*Bu çalışma yazarın “Atatürk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi” tarafından desteklenmiş olan “Yerli Animasyon Filmlerinin Kök Değerler Eğitimi Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi: Erzurum Örneği” isimli projesinden türetilmiştir.

The Effect of Local Animated Films Named “Aslan Hürkuş Kayıp Elmas” and “Aslan Hürkuş Görevimiz Gökbe” on Root Values Education: The Erzurum Example

RESEARCH ARTICLE

Abstract

The main purpose of the study is to examine the animated films “Aslan Hürkuş Kayıp Elmas” (2019) and “Aslan Hürkuş Hizmetimiz Gökbe” (2022), which are joint productions of TUSAŞ and TRT, in terms of ten root values and to question the opinions of teachers on the root values in the films. Since teachers are the direct implementers of value transfer in the educational environment, their opinions on the integration of the root values in the films into the educational processes are important in terms of evaluating the educational effectiveness, applicability and reflections of such materials on students. At the same time, teachers’ attitudes towards the use of such productions in the classroom are guiding for the future of similar projects. Another purpose of the study is to determine the metaphorical perceptions of students on the root values in the films. While metaphors provide direct information about students’ mental schemas, they allow for a symbolic understanding of how they perceive values. In this context, metaphorical perception analysis has the potential to show how films affect children’s value world. The reason for selecting the aforementioned films for this purpose is the letter sent by the Ministry of National Education to the National Education Directorates before both films were released. In order to convey national and local values to children through writing, it is important at this point that the announcements regarding the mentioned films are made to all primary, secondary and high school students. The study group of the research consists of 20 students (10 male-10 female) studying in the second grade of the Union of Chambers and Commodity Exchanges of Turkey (TOBB) Primary School in the Palandöken district of Erzurum province and 4 (2 male-2 female) class teachers working at the same level in the same school. This study was conducted by using the focus group technique, which is a qualitative research type. Separate questions were prepared for the teachers and students on the main problematic axis of the research and the participants were given the opportunity to express themselves first-hand through individual and group interviews. The findings obtained after the interviews were defined and interpreted by determining common codes, categories and themes using the MAXQDA software program. The research findings reveal that the ten root values in the educational materials can be effectively conveyed to students through animated films, while showing that the use of such local production films as teaching tools within the scope of values education is meaningful both functionally and pedagogically.

Keywords: MEB, root values, local animation movies, “Aslan Hürkuş Kayıp Elmas”, “Aslan Hürkuş Görevimiz Gökbe”

Giriş

Değer; bir kişinin yaşamında doğru veya yanlış olduğuna inandığı, toplumda kabul edilen normlara göre şekillenen ve bireyin içsel dünyasında yerleşen inançlar bütünüdür. Bu inançlar, kişinin neyi arzuladığını veya istemediğini belirleyen, onun davranışlarını ve kararlarını yönlendiren temel ölçütlerdir (Dilmaç vd., 2009, s. 10). Kavramsal açıdan, “olması gerekeni” ifade eden ve genellikle değer terimleri olarak kabul edilen iyi, güzel, doğru gibi kelimeler, bu bağlamda tanımlanmaktadır (Sarıcı Bulut, 2012, s. 217). Değerler hem kişisel hem de toplumsal düzeyde bireyin moral ve etik anlayışını oluşturur ve yaşamını bu doğrultuda şekillendirir. İnsan, doğası gereği sosyal bir varlık olarak değerleri yaşamının ilk yıllarından itibaren çeşitli kaynaklardan öğrenmeye başlar. Bu süreç, özellikle aile gibi ilk ve en yakın çevreden başlar ancak yalnızca bununla sınırlı değildir. Medya, akran ilişkileri, oyun grupları, bakıcılar, yerel topluluklar ve toplumdaki diğer sosyal yapılar da bireyin değerler sistemini şekillendiren önemli faktörlerdir (Halstead & Taylor, 2000). İnsanlar; bu çevrelerden aldıkları etkilerle doğru ve yanlış, kabul edilebilir ve reddedilebilir davranışları öğrenir ve bu değerler zamanla bireyin dünya görüşünü ve toplumsal ilişki biçimlerini belirler.

Bireylerin değerler sistemini şekillendiren önemli alanlardan birisi ise eğitim kurumlarıdır. Bu kurumların genel hedefleri arasında vatanseverlik, temizlik, düzenlilik, adalet, yaratıcılık gibi değerlerin kazandırılması yer almaktadır. (Akbaş, 2008, s.10). Eğitim kurumlarında verilmesi gereken ve temel değerleri içeren eğitim öğretime ilişkin düzenlemeler ise ülkelerin Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yapılmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı, eğitim sisteminin milletin değerlerine, tarihine, inancına ve kültürüne dayalı olarak şekillendirilmesinin önemini vurgulamaktadır. Bakanlık bu çerçevede toplumun öz değerleriyle uyumlu, kapsayıcı ve gerçek anlamda nitelikli bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Aynı zamanda medeniyetimizin insanlık tarihi içindeki hak ettiği yeri yeniden kazanması için çeşitli çalışmalar yapmayı da temel hedeflerinden biri olarak belirlemiştir. Bu amaç doğrultusunda Millî Eğitim Bakanlığı 10 kök değer olarak ifade edilen adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik değerlerine öğretim programlarında yer vermektedir.

10 kök değer arasında yer alan kavramların tanımları incelendiğinde adalet kavramının hakikat, doğruluk ve iyilik gibi temel değerleri kapsadığı

görülmektedir (Kuşpınar & Yaşar Ümütlü, 2017). Türkçe sözlüklerde dost kavramı; sevilen, güvenilen ve yakın ilişki kurulan kişi olarak tanımlanır. Dostluk; yalnızca yakınlık ve bağlılık değil, aynı zamanda karşılıklı saygı ve güveni de içerir. Dürüstlük ise doğruyu ve gerçeği söyleme; samimi, güvenilir ve sadık olma anlamlarını taşır. Dürüstlük; kişinin içtenlik, açıklık ve netlik gibi önemli kişilik özelliklerinin yanı sıra tutarlılık ve adalet gibi değerleri de içinde barındıran bir erdemdir. Bu kavramlar, sağlıklı ve güçlü ilişkiler kurmanın temel taşlarını oluşturur. (Yalnız & Yıkılmaz, 2018). Öz denetim; bireyin kendisiyle ve dış dünya ile daha uyumlu ve ideal bir yaşam sürdürebilmesi için düşünce, duygu ve davranışlarını bilinçli olarak değiştirme ve uyarlama yeteneği olarak tanımlanabilir. Öz denetim; kişinin içsel tepkilerini kontrol altına alabilmesi, istenmeyen davranışlardan kaçınması ve duygusal dürtülerini bastırarak daha sağlıklı ve dengeli bir şekilde tepki vermesini sağlayan önemli bir beceridir. Bu süreç bireyin öz farkındalık ve öz disiplin geliştirmesine yardımcı olur, böylece hem kişisel hem de sosyal yaşamda daha sağlıklı ilişkiler ve başarılı bir uyum sağlar. (Duyan vd., 2012). Schnitker'a (2012) göre sabır; bireyin hayal kırıklığı, zorluklar, sıkıntılar veya ıstırap karşısında sakin kalabilme ve duygusal tepki gösterme yerine zamanın geçmesini ve durumun iyileşmesini bekleme eğilimidir. Sabırlı olmak, aynı zamanda zorluklar karşısında metin olmayı ve aceleci davranmamayı gerektirir.

Saygı ise bir kişinin değerini, üstünlüğünü veya kutsallığını takdir etme ve bu sebeple ona karşı dikkatli, özenli ve ölçülü bir şekilde yaklaşma duygusudur. Saygı; bireylerin birbirlerine, toplumun normlarına ve genel olarak hayata karşı sergilediği sevgi ve takdirle şekillenen önemli bir erdemdir. (TDK, 2022). Sevgi kavramı bireylerin kendilerine yakın ya da uzak olan herkese karşı duyduğu ilgiyi, saygıyı ve değer verme tutumunu ifade eder. Sevgi; başkalarına duyarlı olmayı, onların ihtiyaçlarını anlamayı ve desteklemeyi içerir. Bu duygu insanlar arasındaki ilişkilerin güçlenmesine, empati ve anlayışın artmasına yardımcı olur. Sevgi; aynı zamanda karşılıklı güven, sadakat ve samimiyet temellerine dayanarak bireylerin birbirlerini daha iyi anlamalarını ve bir arada uyum içinde yaşamalarını sağlar. (Sprecher & Fehr, 2005 akt. Şahin vd. 2018).

Sorumluluk, bireyin kendi eylemlerinin ve kararlarının farkında olması ve bu eylemlerin ya da kendi yetki alanına giren durumların sonuçlarını kabul edip üstlenmesidir. Sorumlu bir kişi davranışlarının etkilerini düşünerek hareket eder, aynı zamanda bu etkilerle yüzleşmeye ve gereken düzeltmeleri yapmaya

hazırdır. Bu kavram hem kişisel hem de toplumsal düzeyde güven ve saygıyı pekiştiren önemli bir erdemdir. (Özen, 2013). Vatanseverlik en temel anlamıyla kişinin doğup büyüdüğü ve kendisini ait hissettiği topraklara karşı duyduğu derin sevgi ve bağlılıktır. (Alptekin & Amanet, 2019). Yurtseverlik olarak açıklanan vatanseverlik kavramını Özbaşı (2020) tarihsel ve doğa mirasına sahip çıkma, doğayı sevmek ve onu koruma gibi kavramlarla ilişkilendirilebilecek bir değer olarak nitelendirmiştir. Vatanseverlik; bireyin doğup büyüdüğü topraklara, kültüre ve bu topraklarda var olan mirasa duyduğu derin sevgi ve bağlılık anlamına gelir. Bu duygu, sadece insanlar arasındaki dayanışmayı değil; aynı zamanda çevreyi, tarihi eserleri ve doğal kaynakları koruma sorumluluğunu da içerir. Vatanseverlik aynı zamanda bu değerleri gelecek nesillere aktarma ve ülkenin refahı için çaba gösterme isteğini barındırır. Kendine özgü kuralları olan bir ortamda, (okullarda) belirli bir müfredat planı dâhilinde akademik açıdan başarılı ve yetkin bireyler yetiştirmeyi hedefleyen eğitim sistemi aynı zamanda temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmeye de öncelik vermektedir. Bu bağlamda MEB’in 2018 yılında müfredat yenileme çalışmaları kapsamında değerler eğitimi konusu gündeme getirilmiş ve öğretim programlarında esas alınması gereken kök değerler tespit edilmiştir.

“Adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik” olarak belirlenen bu 10 kök değer, farklı pratik ve disiplinlerle öğrencilere kazandırılması hedeflenmiştir. Okulda aldığı eğitim ve öğretimin yanı sıra hayatın her aşamasında sürekli ve bitimsiz olan öğrenme sürecinde bireyi duygusal ve bilişsel anlamda besleyen, destekleyen farklı etmenlerin de olduğu temel varsayımından hareketle bu çalışma özellikle çocuklar için çevresel bir uyarıcı rolü üstlenen önemli medya içeriklerinden birisi olan animasyon filmlere dikkat çekmektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde sosyal öğrenme aracı olmasının yanında kültürel bir temsil alanı olan animasyon filmleri çocukların izledikleri davranışları taklit etme, gözleyerek öğrenme ve model alma yoluyla öğrenmede önemli içerikler sunmaktadır. Özellikle ilköğretim çağındaki çocuklar için önemli bir medya ürünü olan animasyon filmler, mesajların simgesel olarak anlatıldığı öğretici içeriklerle eğitim sürecine katkı sağlamaktadır. Çalışmaya konu olan “Aslan Hürkuş Kayıp Elmas” ve “Aslan Hürkuş Görevimiz Gökbeş”, TUSAŞ ve TRT ortak yapımı olan ve sırasıyla 2019 ve 2022 yıllarında vizyona giren Türk yapımı yerli animasyon filmleri olarak dikkat çekmektedir. “Aslan Hürkuş Kayıp Elmas” filmi “Aslan Hürkuş”

karakterinin maceralarını anlatmakta ve Türk havacılık tarihine ilgi duyan bir kitleye hitap etmeyi amaçlayan, aksiyon ve macera dolu bir yapım olarak öne çıkmaktadır. “Aslan Hürkuş Görevimiz Gökbe” ise Türk savunma sanayisinin teknolojik ve havacılık alanındaki gelişmelerini anlatan bir yapım olarak önemli bir yer tutmaktadır.

Çalışma konusuna ilişkin literatür incelemesi yapıldığında 10 kök değerin, Türk millî eğitim sisteminin önemli bir parçası olması ve Bakanlık tarafından belirlenmiş olması literatürde yabancı çalışmalara rastlanmadığı tezini desteklemektedir. Yerli literatür incelendiğinde ise mülakat veya anket yönteminde kullanılan pek çok çalışmaya rastlanmıştır. Bu çalışmalarda çalışma grupları yalnızca öğretmen ve yalnızca öğrencilerin oluşturduğu örneklemeler üzerinden ele alınmıştır. Doküman veya içerik analizinin uygulandığı çalışmalarda ise ders kitaplarının, masalların, çizgi filmlerin ele alındığı görülmektedir.

10 kök değeri bağlamında çalışma grubunu öğretmenlerin oluşturduğu çalışmalar şu şekildedir: Topal (2019) tarafından yapılan çalışmada 2018-2019 eğitim öğretim yılında Trabzon ve Gümüşhane illerindeki ilkokul, ortaokul ve lisede farklı branşlardan 67 öğretmene 10 kök değerin derslerde ne ölçüde öğrenilip öğrenilmediği konusunda yarı-yapılandırmış anket uygulanmıştır. Çalışmada sabır, sorumluluk, dürüstlük değerlerinin kısmen öğrencilere verildiği özellikle “öz denetim” değerinin öğrencilere aktarılmasında ciddi anlamda eksiklik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Akhan vd. (2020), yaptıkları çalışmada 2019-2020 eğitim öğretim yılının birinci döneminde bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim gören, sosyal bilgiler eğitimi (10), okul öncesi eğitimi (10), sınıf eğitimi (10), fen bilgisi eğitimi (10), psikolojik danışmanlık ve rehberlik eğitimi (10), Türkçe eğitimi (10) ve matematik eğitimi (5) programlarından toplam 65 son sınıf öğretmen adayı ile çalışmışlardır. Çalışmanın bulgularına göre öğretmen adayları kök değerler hakkında bir farkındalığa sahip olsalar da bu konuyla ilgili daha fazla uygulama örneği görme ihtiyacı duyduklarını ifade etmişlerdir.

Kılcan (2020), 2018-2019 eğitim öğretim yılının bahar döneminde, Ankara'nın Mamak ve Yenimahalle ilçelerindeki ortaokullarda görev yapan 137 öğretmen (95 kadın, 42 erkek) ile bir çalışma yapmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre öğretmenlerin çoğu, 10 kök değeri arasında adaletin en önemli değeri olduğunu belirtmiş ve sırasıyla en fazla üzerinde durdukları değerlerin saygı, sevgi, vatanseverlik ve dürüstlük olduğunu ifade etmiştir.

Sarıçam ve Yangil (2021) ise yaptıkları çalışmada 10 kök değerden yalnızca adalet kavramını ele almış ve 2020-2021 eğitim öğretim yılında Türkiye'nin yedi farklı bölgesindeki yedi üniversitede öğrenim gören 139 Türkçe öğretmen adayının adalet kavramına ilişkin metaforik algılarını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre katılımcılar adalet kavramına ilişkin 78 geçerli metafor üretmiştir. Çalışmanın sonucunda Türkçe öğretmen adaylarının adalet kavramını en çok “terazi” metaforu ile ilişkilendirdiği ayrıca adaletin “doğanın bir parçası” olarak algılandığı belirlenmiştir. Türkçe öğretmen adaylarının adalet kavramını metaforlaştırırken doğa, eşitlik, kılavuzluk, duygular, yapılar ve aile faktörlerinden yararlandıkları gözlemlenmiştir.

Erbaş vd. (2022) tarafından yapılan çalışmada, Ankara'daki devlet üniversitelerinde görevli 14 akademisyen ile Yenimahalle, Mamak ve Çankaya ilçelerindeki ortaokul ve imam hatip ortaokullarında görev yapan 24 öğretmen ile görüşmeler gerçekleştirilmiş ve kök değerlere ilişkin görüşler alınmıştır. Araştırma sonuçlarına göre akademisyen katılımcılar genellikle kök değerlerin yeterince bilinmediğini belirtmiş ancak bu değerlerin gerekli olduğuna dair bir görüş ifade etmişlerdir. Ayrıca kök değerlerin kazandırılması noktasında değerler eğitimi yaklaşımlarına hâkim olmadıkları, kök değerlerin kazandırılıp kazandırılmadığının tespitinde gözlem ve görüşme gibi yöntemlerin kullanılmasının gerektiğini ifade etmişlerdir. Akademisyenler, kök değerler açısından programlarının genel olarak yetersiz olduğunu dile getirmişlerdir.

Öğretmen katılımcılarının sonuçlarına bakıldığında ise genel olarak kök değerleri bildikleri ve bu değerleri gerekli gördükleri, ancak onların da akademisyenler gibi değerler eğitimi yaklaşımlarına dair bilgi eksikliği taşıdıkları gözlemlenmiştir. Öğretmenler de kök değerlerin kazandırılıp kazandırılmadığının tespiti için gözlem ve görüşme yöntemlerinin kullanılmasını önermişlerdir. Ayrıca öğretmen katılımcılarının da kök değerler açısından programlarını bazı sebeplerden dolayı yetersiz buldukları tespit edilmiştir.

Çalışma grubunu öğrencilerin oluşturduğu 10 kök değerlerle ilgili yapılan çalışmalar şu şekildedir: Yaşaroğlu ve Biçer (2020) tarafından gerçekleştirilen «İlkokul öğrencilerinin kök değerlere ilişkin metaforik algılarının incelenmesi» adlı çalışmada, 19 ilkokul öğrencisinin kök değerlere hangi anlamları yükledikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde adaletin eşitlik, dostluğun güven, dürüstlüğün doğruluk, öz denetimin kendine

hâkim olma, sabrın bekleme, saygının doğruluk, sevginin aile, sorumluluğun görev, vatanseverliğin millet ve yardımseverliğin paylaşmak ile ilişkilendirildiği bulunmuştur.

Çelik ve Kahtalı (2022) ise ortaokul düzeyindeki 500 öğrencinin kök değerlere ilişkin metaforik algılarını ölçmeyi amaçlayan bir çalışma yapmışlardır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ortaokul öğrencilerinin en fazla metafor ürettikleri değer dostluk olmuştur. Kavram yanlışlarının en fazla yaşandığı ve metafor üretmede en fazla zorluk çekilen değer ise öz denetim değeri olmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerin kök değerlere ilişkin algılarının genel olarak olumlu olduğu, ancak bazı öğrencilerin adalet, dostluk, dürüstlük, sabır, sevgi, saygı ve yardımseverlik gibi değerlere dair olumsuz algılar geliştirdiği ve soyut kavramları açıklamada güçlük yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Literatürde kök değerlere ilişkin yapılan araştırmalar incelendiğinde masallar, ders kitapları, çizgi filmler ve animasyonlar gibi çeşitli dokümanlar üzerinden yapılan incelemeler dikkat çekmektedir. Özbaşı (2020), masalların doküman analizi yoluyla 10 kök değeri içerdiğini belirtmişken, Bulut (2021) yaptığı çalışmada «Merhaba Sevgi» adlı romanda bu değerlerden adalet ve vatanseverliğin diğer değerlere göre daha az işlendiğini ortaya koymuştur. Tozlu ve Yüce (2020) ise Hamdi Ülker’in eserini incelediklerinde, 437 değer arasında en çok sevgi ve en az adalet değerine rastlanıldığını bulmuşlardır.

Esemens (2020), Hayat Bilgisi Öğretim Programlarında 10 kök değeri incelediğinde “sorumluluk” ve “vatanseverlik” değerlerinin daha baskın, “adalet”, “dostluk” ve “dürüstlük” değerlerinin ise daha az yer aldığını belirtmiş ve kök değerlerin öğretim programlarında dengeli bir şekilde dağılmadığını tespit etmiştir. Kemiksiz (2021) ortaokul Türkçe ders kitaplarında yaptığı içerik analizi çalışmasında kök değerlerin metinlerde 578 kez işlendiğini ve sınıf seviyesinin arttıkça kök değer oranlarının yükseldiğini belirlemiştir. Yardımseverlik ve sevgi, en sık vurgulanan değerler arasında yer alırken sorumluluk, dürüstlük ve adalet en az işlenen değerlerdir.

Akay (2018), Ahmet Yılmaz Boyunağa’nın eserlerini incelediğinde sorumluluk değerinin en sık işlenen, sabır değerinin ise en az işlenen değer olduğunu bulmuştur. Calp ve Kaplan (2021), “Bir Şeftali Bin Şeftali”, “Sevgi Masalı” ve “Kel Güvercinci” adlı öykülerde çeşitli kök değerlere yer verildiğini ve bu eserlerin kök değerlerin aktarımı açısından etkili bir eğitim aracı olabileceğini ifade etmiştir.

Kaplan ve Peker (2022) Özbek masallarını incelediği çalışmasında Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda belirtilen 10 “kök değer”in, Özbek masallarında da önemli bir şekilde yer bulduğu ve bu masalların değerler eğitimi açısından kullanılabilir olduğunu tespit etmişlerdir. Yine Kaplan ve Peker (2022) tarafından yapılan ve “Yeni İstanbul Türkçe Öğretim Seti”nin kök değerler açısından ele alındığı çalışmada ders ve çalışma kitaplarında yer alan okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerileri ile dil bilgisi öğretimi için hazırlanan alıştırmalar ve etkinliklerde, kök değerlerin ne derece yer aldığına yönelik değerlendirmeler yapılmıştır. Öte yandan “Konya Efsanelerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” başlıklı çalışmalarıyla Kaplan ve Peker’in (2022) Konya efsaneleri üzerinde yapılan incelemeleri sonucunda sevgi, yardımseverlik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, vatanseverlik, barış, iyilik ve saygı gibi değerlere geniş bir şekilde yer verildiği ancak ahlak, özgürlük, sorumluluk, adalet, dürüstlük, misafirperverlik, sağlıklı yaşam ve temizlik gibi değerlere ise daha sınırlı bir şekilde yer verildiği saptanmıştır. Bu doğrultuda, toplumsal değerlerin öğretiminde Konya efsanelerinin de etkili bir şekilde kullanılabileceği görülmüştür. “Değerler Eğitimi Açısından Bolu Masalları” çalışmalarıyla Kaplan ve Peker (2022), 11 adet Bolu masalını, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen 10 “kök değer”e yönelik başlıklar altında incelemişler ve masalların, içinde barındırdıkları değerler sayesinde okuyucuyu doğru ve iyiye yönlendirdiğini, ayrıca topluma ait kültürel değerleri aktardığını belirlemişlerdir.

Yapılan çalışmalar genel hatlarıyla incelendiğinde sözlü ve yazılı gelenekten gelen ve birer kültür ögesi olarak yorumlanan masallar, efsaneler kök değerlerin aktarıldığı önemli anlatılardır. Buna ek olarak çizgi filmler ve animasyonlar da kök değerlerin işlendiği diğer alanlar arasında yer alır. Ay ve Yangil (2021), “Kral Şakir” çizgi filmini inceledikleri çalışmalarında yardımseverlik, sorumluluk ve dürüstlük gibi değerlerin öne çıktığını; saygı, adalet ve vatanseverlik gibi değerlerin ise daha az yer bulunduğunu tespit etmişlerdir. Yolaşmazoğlu (2022), çizgi film şarkılarındaki kök değerleri incelediğinde vatanseverlik değerinin en fazla vurgulanan değer olduğunu, adalet ve dürüstlük değerlerinin ise daha az işlendiğini gözlemlemiştir. Yıldız (2023), çocuk reklamlarının kök değerler bağlamında incelediğinde arkadaşlık; anneye, çocuğa, arkadaşına ve doğaya sevgi; beraber iş yapma; çalışkan ve azimli olma gibi mesajların yoğun şekilde verildiğini tespit etmiştir.

Çizgi filmleri konu alan diğer çalışmalarda da benzer bulgular ortaya çıkmıştır. Şentürk ve Keskin (2019), Kurudayıoğlu ve Şahin (2020), Ateş vd. (2021) gibi isimler, özellikle “Rafadan Tayfa” ve “Pisi” gibi çizgi filmlerde kök değerlerin nasıl işlendiğini incelemiş ve animasyonların çocukların değer kazanımına katkı sağladığını belirtmişlerdir. Hakkoymaz (2021), 2016-2019 yılları arasında vizyona giren animasyon filmlerini analiz ederek yardımseverlik, dostluk, sevgi ve saygı gibi değerlerin diğer değerlere göre daha fazla işlendiğini; öz denetim ve vatanseverlik gibi değerlerin ise daha az vurgulandığını ortaya koymuştur. Tüm bu çalışmalar, çocukların değer kazanımı ve bu değerlerin eğitsel materyallerle nasıl aktarılabilirliği konusunda önemli veriler sunmaktadır.

Amaç ve Kapsam

Millî Eğitim Bakanlığı, belirlenen bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran yapısının yanı sıra, 2018 yılında öğretim programlarına dâhil edilen 10 kök değerle, amaçlanan millî ve manevi değerler ile yetkinlikleri bütünleştirerek bu değerleri içselleştiren bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Kazandırılması hedeflenen değerler farklı disiplinlerle iş birliği içerisinde oluşturulan içerik; etkinlik ve uygulamalarda öğrencilerin öğrenme, anlama, anlamlandırma ve yorumlayıp analiz edebilme süreçlerine katkı sağlamaktadır. Animasyon filmleri de öğrenciler açısından sosyal öğrenmede en etkili medya içeriklerinden birisidir. Bu ana varsayımdan hareketle çalışmanın amacı, amaçlı örneklem yoluyla seçilen TUSAŞ ve TRT ortak yapımı “Aslan Hürkuş Kayıp Elmas” (2019) ve “Aslan Hürkuş Görevimiz Gökbey” (2022) animasyon filmlerinin öğretmenler ve öğrenciler açısından değerlere ilişkin mesajlarının nasıl değerlendirildiğini ortaya koymaktır. Çalışmada incelenen animasyon filmler, TRT ve TUSAŞ ortak yapımı olup yerli ve millî değerleri önceleyen içerik yapılarıyla dikkat çekmektedir. Bu filmlerin araştırma kapsamında seçilmesinin temel nedeni, Millî Eğitim Bakanlığının filmler vizyona girmeden önce il millî eğitim müdürlüklerine resmî yazı göndererek bu yapımların öğrencilere izletilmesini tavsiye etmiş olmasıdır. Bakanlığın bu yönlendirmesi, söz konusu filmlerin resmî eğitim politikalarıyla uyumlu biçimde değerlere yönelik içerikler taşıdığına işaret etmektedir. Bu yönüyle araştırma, eğitim politikaları ile medya üretimi arasında köprü kuran bir analiz işlevi görmekte; devlet destekli animasyonların değer aktarımı açısından etkililik düzeyini değerlendirme ve gelecekteki yapımlar için yol gösterici olma potansiyeli taşımaktadır. Yapılan bu çalışmayla ayrıca aşağıda belirtilen sorulara yanıtlar aranmıştır:

- Öğretmen ve öğrencilerin kök değerlere ilişkin görüşleri nelerdir?
- Çalışmaya konu olan her iki filmde 10 kök değere ilişkin mesajlar hangi ortak kodlarla
- verilmektedir?
- Filmlerde en çok hangi değer vurgulanmaktadır?
- Öğretmenlere göre, verilmek istenen mesajlar öğrenciler açısından yeterli ve yeterince açık mıdır?
- Öğrencilerin verilen içeriklerde değerlere ilişkin metaforik algıları hangi ifadeler üzerinde
- yoğunlaşmaktadır?
- Öğretmenlerin kök değerlerin görünürlüğü üzerine yaptıkları değerlendirmelerle öğrenci
- değerlendirmeleri kendi arasında tutarlı mıdır?

Yöntem

Çalışma nitel veri toplama yollarından biri olan odak grup yöntemi kullanılarak hazırlanmıştır. Bu yöntem ortak bir deneyim paylaşmış kişilerden uygun bir hedef kitle oluşturularak araştırma sürecinde konu ya da durumla ilgili katılımcıların duygu ve düşüncelerinin anlaşılması pratiğidir (Karataş, 2017; 76). Amaçlı örneklem tekniği ile seçilmiş TUSAŞ ve TRT ortak yapımı olan “Aslan Hürkuş Kayıp Elmas” (2019) ve “Aslan Hürkuş Görevimiz Gökbe” (2022) filmlerinin öğretmen ve öğrencilerin kök değerlere ilişkin görüşlerini ve algılarını belirleyebilmek amacıyla ortaya koyulan bu çalışma mevcut durumu tanımlayıp anlamlandırmayı hedeflemektedir. “Nitel araştırmada farklı örnekleme biçimleri bulunsa da genellikle araştırılan konunun en iyi şekilde açıklanmasına olanak tanıyacak ve araştırma probleminin çözümüne en iyi katkıyı sunacak örneklerle ulaşılmaya çalışılır” (Baltacı, 2019). Bu kapsamda araştırmanın örneklem grubu Erzurum ili Palandöken ilçesine bağlı Türkiye Odalar Borsalar Birliği (TOBB) İlkokulunun ikinci sınıfında (A-B-C-D şubelerinin her birinden eşit olacak şekilde) öğrenim gören 20 öğrenci (10 erkek- 10 kız) ve ikinci sınıfların (A-B-C-D şubelerinin her birinden eşit olacak şekilde) 4 (2 erkek- 2 bayan) sınıf öğretmeni ile sınırlandırılmıştır. Belirlenen örneklem evrenin genişliği, ulaşılmadaki ve uygulamadaki güçlüğü göz önünde bulundurularak oluşturulmuştur. Bu noktada kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi gözetilmektedir. Etik kurul izni alındıktan sonra yapılan ilk görüşmelerin ardından çalışma grubu tamamen gönüllülük esasına bağlı olarak çalışmaya konu olan filmleri izlemek isteyen kişilerden

oluşmaktadır. Çalışmanın ilk aşamasında yapılacak olan yüz yüze görüşmelerde konu hakkında katılımcılar bilgilendirilerek katılımcıların uygun olduğu gün ve saatte her iki filmin sırasıyla eş zamanlı gösterimi gerçekleştirilmiştir. Diğer yandan her bir katılımcıya gerektiğinde not alabilecekleri ifade edilerek birer kâğıt ve kalem de verilmiştir. Çalışmanın diğer aşamasında yine katılımcıların uygun olduğu gün ve saatler belirlenerek ilk gün 4 öğretmenin tamamı, ikinci gün 10 öğrenci, üçüncü gün ise geriye kalan 10 öğrenci ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler esnasında katılımcıların görüşleri not alınırken aynı zamanda rızaları doğrultusunda ses kaydı da alınmıştır. Öğrenci ve öğretmenler için farklı kapsam ve içeriklerde hazırlanan görüşme soruları, doktora derecesi almış ve değerler eğitimi üzerine akademik çalışmaları bulunan iki eğitimci ile bir dil uzmanının görüşleri doğrultusunda oluşturulmuştur. Açık uçlu sorulardan oluşan yarı-yapılandırılmış görüşme formuyla öğretmen katılımcılara:

- Kök değerler hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
- Öğrencilere öncelikli olarak kazandırılması gereken kök değer(ler) nelerdir?
- İzlediğiniz filmlerde hangi kök değerlere ilişkin mesajlar yer almaktadır? Kök değerlere ilişkin verilmek istenen mesajlar yeterli midir?
- Filmlerde kök değerlerin aktarılma biçimlerine yönelik görüşleriniz nelerdir? gibi sorular yöneltilmiştir. Öte yandan öğrencilerin filmlerde kodlanan kök değerlere ilişkin metaforik algılarını belirlemeye ve anlamlandırmaya yönelik sunulan formda ise ilk aşamada iki filmde de her bir kök değerle ilgili birer örnek olay, olgu veya diyaloga yer verilerek öğrencilere yöneltilip bu örneklerle uygun değerlerin neler olduğu sorulmuştur. Araştırmanın ikinci aşamasında ise yine her bir kök değer için her bir öğrenciye bütün kök değerleri kapsayacak şekilde cevaplaması için “Sence yardımseverlik nedir?” tarzında sorular yöneltilerek kendilerini “Benceyardımseverlik.....’dır. Çünkü.....” şeklinde ifade etmeleri istenmiştir. Buradan hareketle bütün katılımcılara sunulan soru formları, filmlerdeki kök değerlerle ilgili algılanan anlamları ortaya çıkarmaya yöneliktir. Görüşmeler sonucunda dile getirilen ifadelerden hareketle MAXQDA yazılımından yararlanılarak ortak kod ve kategorilerin oluşturulup bulguların tanımlanacağı çalışma tematik çerçeveye göre haritalar hâlinde görselleştirilerek sunulmuştur. MAXQDA, karma yöntemlerin kullanıldığı çalışmalarda yapılan analizlerde en etkin kullanılan yazılımlardan biridir. Program; geniş bir araştırma yelpazesi sunarak temellendirilmiş teori, literatür taramaları, keşifsel pazar

araştırmaları, nitel metin analizleri ve karma yöntem yaklaşımları gibi pek çok farklı nitel araştırma türü için kullanılmaktadır. Bu sayede bütün nitel veriler sistematize edilerek literatürdeki kodlarla ilişkilendirilebilmekte ve yorumlanabilmektedir. (Creswell, 2013, s. 203).

Çalışmanın Önemi

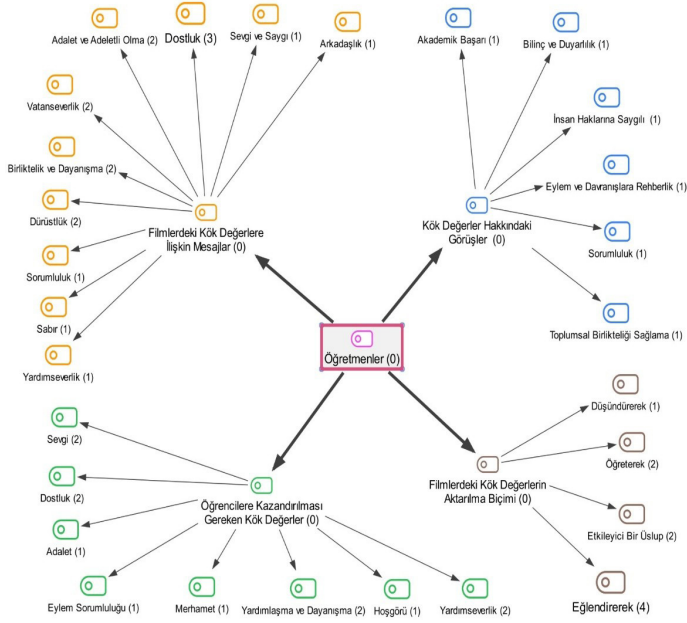
Çalışma, önemli bir medya aracı olan animasyon filmlerin tematik düzeyde kurguladığı anlamlarla çocuklardaki öğrenim sürecine katkı sağladığı varsayımı üzerinden hareket etmektedir. Millî Eğitim Bakanlığının öğrencilere kazandırılmasını hedeflediği “10 kök değer”in öğretmenler tarafından ders kitaplarında bazı örnek içeriklerle verilmesinin yanında animasyon filmlerin de bu noktada öğrenme sürecinde etkili olduğu söylenebilir. MEB’in filmlerin vizyon tarihinden önce millî eğitim müdürlüklerine yapmış olduğu duyuru bu varsayımı destekler niteliktedir. Bu bilgiden yola çıkılarak seçilen filmlerin daha önce herhangi bir çalışmaya konu olmaması çalışmanın özgün yanına bir vurgudur. Ayrıca değer aktarımının filmler üzerinden nasıl sağlandığının, hangi mesajların hangi kodlarla verildiğinin hem öğrenci hem öğretmen gözünden değerlendirilmesi literatürde yer alan “yalnızca öğretmen”, “yalnızca öğrenci” merkezli örneklem gruplarından oluşan çalışmalardan farklı bir nitelik taşımaktadır. Çalışmanın sonucunda elde edilecek olan bulgular ışığında “Değerlerin aktarılması, öğretilmesi ve pekiştirilmesi noktasında uygun içeriklerde yapılmış yaşa uygun filmlerin de birer materyal olarak kullanılması için müfredata dâhil edilebileceği”, “Film yapımcıları açısından çocukların bilişsel ve ruhsal gelişimleri göz önünde bulundurularak millî ve manevi değerlerin anlaşılabilir ve etkileyici biçimde aktarılabilmesi için uygun filmlerin yapılabilmesi”, “Yapılacak filmlerin ya da hâlihazırda var olan uzmanlarca belirtilen amaçlara uygun olarak kabul edilebilen filmlerin gösterimlerinin gerçekleştirilmesinde ve bütün öğrencilerin bu gösterimlere katılımlarını sağlamada gerekli düzenlemelerin yapılabilmesi” hususlarındaki önerilerinde yine literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bulgular

Bu bölümde, çalışmanın amacı doğrultusunda çalışma grubundaki öğretmenlere ve öğrencilere sorulan sorulara verdikleri cevaplar, MAXQDA yardımıyla belirlenen kod ve temalar çerçevesinde oluşturulan haritalar aracılığıyla sunulmuştur.

Şekil 1

Öğretmenlerin Kök Değerlere İlişkin Temaları ve Sıklık Değerleri

Öğretmenlere kök değerlere ilişkin görüşleri sorulduğunda öğrencilerin yalnızca akademik başarılarını değil, aynı zamanda insan haklarına saygılı bireyler olarak gelişmelerini sağlamada önemli rol oynadığını, MEB'in ortaya koyduğu bu değerler ışığında hem bireysel hem de toplumsal olarak sorumluluklarının farkında olan bilinçli ve duyarlı bireyler yetiştirmenin mümkün olduğunu, bireylerin gündelik eylemlerine ve davranışlarına rehberlik etmesi bakımından oldukça önemli olan kök değerlerin toplumsal olarak saygı, hoşgörü ortamının oluşmasına katkı sağladığını ve maddi-manevi birikimler olan değerlerin toplumu bir arada tutan unsurları içerisinde barındırdığını ifade etmişlerdir (Mavi renklerle gösterilen harita).

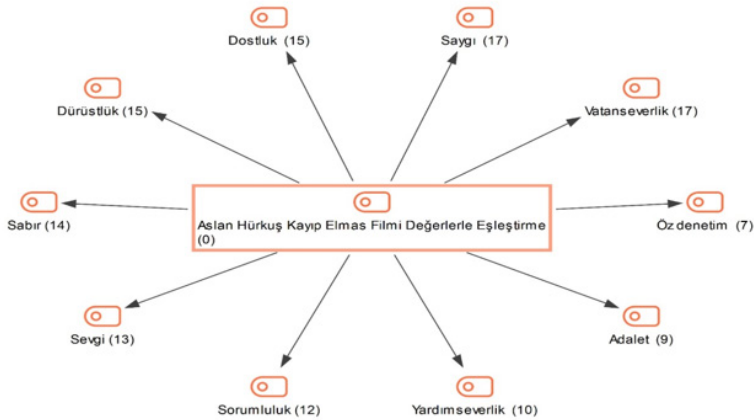
Yine öğretmenlere öğrencilere öncelikli kazandırılması gereken değerlerin neler olduğu sorulduğunda ise sıklık değerlerine göre sevgi, dostluk, adalet, eylem sorumluluğu, merhamet, yardımlaşma ve dayanışma, hoşgörü gibi temalar öne çıkmıştır (Yeşil renklerle gösterilen harita).

İzletilen filmlerde hangi kök değerlere yönelik mesajların verildiği sorulduğunda sıklık değerlerine göre öğretmenler yardımseverlik, sabır, sorumluluk, dürüstlük, dayanışma, vatanseverlik, adalet, dostluk, sevgi, saygı ve arkadaşlık gibi değerleri vurgulamışlardır. Ayrıca tüm öğretmenler, bu filmlerde verilen kök değer mesajlarının yeterli olduğuna dikkat çekmiştir (Turuncu renklerle gösterilen harita).

Son olarak öğretmenlere kök değerlerin nasıl aktarıldığı sorulduğunda ise sıklık değerlerine göre bu değerlerin düşündürerek, etkileyici bir üslupla, öğretirken ve eğlendirerek öğretildiği şeklinde cevaplar alınmıştır (Kahverengi renklerle gösterilen harita).

Şekil 2

Aslan Hürkuş Kayıp Elmas Filmini Öğrencilerin Değerlerle Eşleştirme Sıklık Frekansı

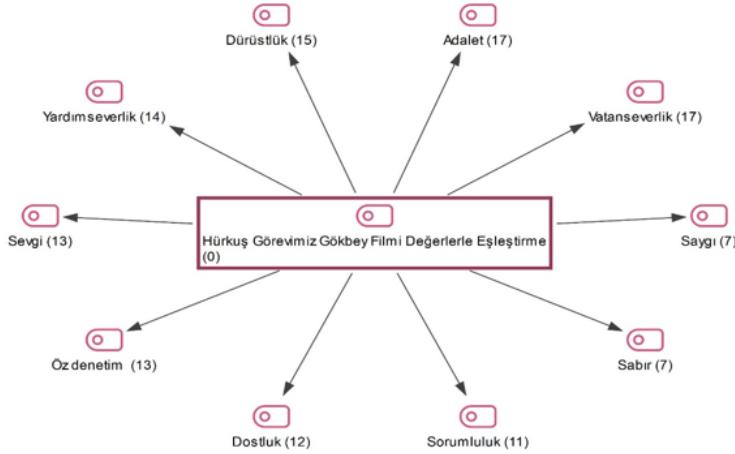

“Aslan Hürkuş Kayıp Elmas” filmi üzerinden yapılan değerlerle eşleştirme analizine bakıldığında Şekil 2’deki harita ortaya çıkmıştır. Bu haritada, filmdeki örnek olaylarla doğru kök değerleri eşleştiren öğrencilerin dağılım frekansları gösterilmektedir. Filmde yer alan örneklerden vatanseverlik, saygı, dostluk, dürüstlük, sabır, sevgi, sorumluluk ve yardımseverlik gibi değerleri doğru şekilde anlamlandıran öğrenci sayıları 10 ve üzeri olarak tespit edilmiştir. Ancak en az öz denetim ve adalet temalı örneklerin tanımlandığı gözlemlenmiştir. Doğru eşleştirme yapamayan öğrenciler ise o kök değerle ilişkili olan yakın bir başka

değeri işaret etmişlerdir. Örneğin dostluk yerine sevgi, yardımseverlik yerine sevgi ve dostluk, adalet yerine sorumluluk gibi alternatif yanıtlar verilmiştir.

Şekil 3

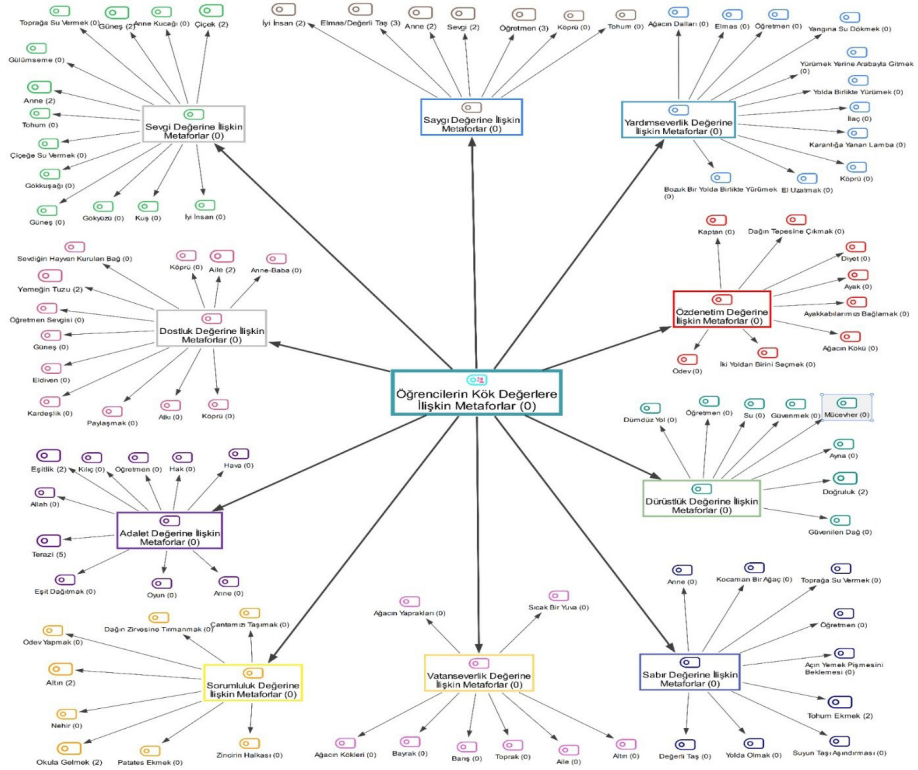
Hürkuş Görevimiz Gökbe Filmini Öğrencilerin Değerlerle Eşleştirme Sıklık Frekansı

“Hürkuş Görevimiz Gökbe” filmi üzerinden yapılan öğrencilerin değerlerle eşleştirme analizine göre, Şekil 3’te filmdeki örnek olaylarla doğru kök değerleri eşleştiren öğrenci dağılım frekansları sunulmuştur. Bu haritaya göre filmdeki örnek olaylardan hareketle vatanseverlik, adalet, dürüstlük, yardımseverlik, sevgi, öz denetim, dostluk ve sorumluluk gibi değerleri doğru şekilde eşleştiren öğrenci sayıları 10’dan fazla iken, sabır ve saygı değerleriyle ilgili doğru eşleştirme yapan öğrenci sayısı ise yalnızca yedi olarak tespit edilmiştir. Bunun dışında öğrenciler, değerleri eşleştirirken birbirine yakın olan kavramları da bir arada kullanmışlardır. Örneğin sevgi ve dostluk, yardımseverlik ve sevgi, dürüstlük ve sorumluluk, dostluk ve yardımseverlik, sabır ve sevgi, sabır ve dostluk, adalet ve sabır gibi değer çiftleri tercih edilmiştir. Bu durum, öğrencilerin değerler arasında benzerlikler kurarak ilişkili kavramları anlamlandırma eğiliminde olduklarını göstermektedir.

Şekil 4

Öğrencilerin 10 Kök Değere İlişkin Metaforik Algıları

Şekil 4'te, öğrencilerin 10 kök değere ilişkin ürettikleri metaforlar ve sıklık değerlerine yer verilmiştir. Araştırmada 20 ilkokul öğrencisinden adalet değerine yönelik metafor üretmeleri istenmiştir. Verilen yanıtlardan üçü geçersiz kabul edilmiş ve adalet değerine ilişkin 17 geçerli metafor tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrenciler adalet değerini en çok eşitlik ve denge kavramlarıyla açıklamışlardır. Ayrıca hak, kurallar ve doğruluk kavramları da öğrencilerin adalet değerini ilişkilendirdikleri diğer kavramlar arasında yer almaktadır. Öte yandan adaleti cezalandırma biçimi olarak olumsuz bir şekilde yorumlayan öğrenciler de bulunmaktadır.

Çalışma kapsamında 20 ilkokul öğrencisinden sevgi değerine yönelik metafor üretmeleri istenmiştir. Verilen yanıtlardan dördü geçersiz kabul edilmiş ve sevgi değerine ilişkin 16 geçerli metafor tespit edilmiştir. Şekil 4 incelendiğinde en yüksek frekans değerine sahip kategorinin sonsuzluk, güven, destek ve fedakârlık olduğu görülmektedir. Öğrencilerin sevgi değerine ilişkin ürettikleri diğer kategoriler ise birliktelik ve bağ kurmadır.

Katılımcılardan saygı değerine yönelik metafor üretmeleri istenmiştir. Verilen yanıtlardan altısı geçersiz kabul edilmiştir. Ancak geçerli olan yanıtlardan 14 farklı metafor, saygı değerine ilişkin tespit edilmiştir. Şekil 4'e göre saygı değerine ilişkin öğrencilerin üretmiş oldukları kategoriler hoşgörü ve anlayıştır. Ayrıca saygı kavramı farklı bir değerle (sevgi) ilişkilendirilerek de tanımlanmıştır.

20 ilkokul öğrencisinden öz denetim değerine yönelik metafor üretmeleri istenmiştir. Verilen yanıtlardan 11'i geçersiz kabul edilmiştir. Sonuç olarak öz denetim değerine ilişkin dokuz geçerli metafor tespit edilmiştir. Şekil 4'e bakıldığında öz denetim değerine ilişkin öğrencilerin ürettikleri metaforlar; kaptan, ayak, ayakkabı, yol seçimi, diyet, ağaç kökü ve dağın zirvesi olarak sıralanmıştır. Dolayısıyla öğrencilerin öz denetimi daha çok kendi kendine yetme ve kendi yolunu kendi çizme şeklinde açıkladığı görülmektedir.

Araştırmada 20 ilkokul öğrencisinden sorumluluk değerine yönelik metafor üretmeleri istenmiştir. Verilen yanıtlardan 10'u geçersiz kabul edilmiş ve sorumluluk değerine ilişkin 10 geçerli metafor tespit edilmiştir. Öğrencilerin sorumluluk değerine ilişkin üretmiş oldukları metaforlar göz önünde bulundurulduğunda kavramın duyarlı davranmak, görev bilinciyle hareket etmek ve emek vermek gibi kategorilerle kavramsallaştırıldığı görülmektedir. Ayrıca sorumluluk kavramının altın kadar değerli olduğu da vurgulanan bir başka kategoridir.

Çalışma kapsamında 20 ilkokul öğrencisinden dostluk değerine yönelik metafor üretmeleri istenmiştir. Verilen yanıtlardan altısı geçersiz kabul edilmiş olup dostluk değerine ilişkin 14 geçerli metafor tespit edilmiştir. Öğrencilerin dostluk değerine ilişkin ürettikleri metaforlar arasında aile, atkı, tuz, köprü, kardeşlik, eldiven, güneş, anne ve baba yer almaktadır. Paylaşmak, birlikte olmak ve bağ kurmak, öğrencilerin dostluk değerine yönelik ürettikleri kategorilerdir. Diğer yandan dostluk kavramı, sevgi gibi farklı bir değerle ilişkilendirilerek de tanımlanmıştır.

Çalışma kapsamında 20 ilkokul öğrencisinden dürüstlük değerine yönelik metafor üretmeleri istenmiştir. Verilen yanıtlardan 11'i geçersiz kabul edilmiş ve dürüstlük değerine ilişkin dokuz geçerli metafor tespit edilmiştir. Öğrencilerin dürüstlük değerine ilişkin ürettikleri metaforlar arasında doğru olmak, güvenmek, mücevher, ayna, su, öğretmen, düz yol ve dağ yer almaktadır. Öğrencilere ait yanıtlar incelendiğinde öğrencilerin genellikle dürüstlük kavramını saflığın ve temizliğin göstergesi ya da değerli bir varlık olarak yorumladıkları görülmektedir. Ayrıca dürüstlük kavramı bazı nesne ve kişilerle bağdaştırılarak tanımlanmıştır.

Araştırmada 20 ilkokul öğrencisinden yardımseverlik değerine yönelik metafor üretmeleri istenmiştir. Verilen yanıtlardan sekizi geçersiz kabul edilmiş ve yardımseverlik değerine ilişkin 12 geçerli metafor tespit edilmiştir. Öğrencilerin yardımseverlik değeriyle ilgili ürettikleri metaforlar arasında birlikte yolda yürümek, köprü, öğretmen, lamba, ilaç, ağacın dalları, yangını söndürmek ve elmas yer almaktadır. Öğrencilerin yardımseverlik değeriyle ilgili kurdukları metaforlar incelendiğinde hayatı kolaylaştırma, destek olma ve zor bir durumdan çıkarma gibi kategoriler ortaya çıkmıştır. Ayrıca yardımseverlik değeri, değerli nesneler veya kişilerle kavramsallaştırılmıştır.

Araştırmada 20 ilkokul öğrencisinden sabır değerine yönelik metafor üretmeleri istenmiştir. Verilen yanıtlardan 10'u geçersiz kabul edilmiş ve sabır değerine ilişkin 10 geçerli metafor tespit edilmiştir. Öğrencilerin sabır değerine ilişkin ürettikleri metaforlar; öğretmen, anne, toprağa tohum ekmek, toprağa su vermek, değerli taş, yolda olmak, kocaman ağaç, yemeğin pişmesini beklemek ve tohumun çiçek oluşunu beklemek şeklindedir. Sabır değerine yönelik öğrencilerin verdikleri yanıtlar üzerine tanımlanan kategorilerden frekans değeri en sık olanlar bekleme, zaman ve çaba kategorileridir. Ayrıca sabır değeri, doğadaki döngülerle benzetilerek de tanımlanmıştır.

Çalışma kapsamında 20 ilkokul öğrencisinden vatanseverlik değerine yönelik metafor üretmeleri istenmiştir. Verilen yanıtlardan 12'si geçersiz kabul edilmiş ve vatanseverlik değerine ilişkin sekiz geçerli metafor tespit edilmiştir. Öğrencilerin vatanseverlik değerine ilişkin ürettikleri metaforlar; ağacın kökleri, sıcak yuva, aile, bayrak, toprak, altın, barış içinde yaşamak ve ağaç yapraklarıdır. Öğrencilere ait örnek metaforik ifadelerden kavramsal kategoriler oluşturulduğunda kahramanlık, fedakârlık, bağlılık ve birlik gibi kavramlar ön plana çıkmaktadır. Ayrıca öğrenciler vatanseverlik değerini toprak ve ağaç gibi nesnelerle de bağdaştırmışlardır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Kök değerler eğitiminde masal, efsane, ders kitapları, çizgi filmler ve animasyonlar gibi farklı türlerden faydalanmak literatürde yer alan çalışmalardan hareketle, öğrencilerin değerleri daha kolay ve kalıcı bir şekilde öğrenmesini sağlarken özellikle animasyonlar gibi hem görsel hem de hikâye tabanlı materyaller, soyut değerleri somutlaştırarak çocukların ilgisini çekmekte ve değerlerin hatırlanmasını kolaylaştırmaktadır. Diğer taraftan animasyon filmler öğrenmeyi eğlenceli hâle getirmekte ve çocukların hikâyeleştirilmiş materyaller aracılığıyla değerleri daha istekli bir şekilde öğrenmelerine katkı sağlamaktadır. TUSAŞ ve TRT ortak yapımı olan “Aslan Hürkuş Kayıp Elmas” ve “Aslan Hürkuş Görevimiz Gökbey” animasyon filmlerinin, Türk eğitim sisteminde belirlenen 10 kök değer açısından nasıl bir içeriğe sahip olduğunu incelemenin yanı sıra öğretmenlerin ve öğrencilerin bu değerlerle ilgili görüşlerini sorgulayarak bu animasyonların eğitimdeki potansiyel rolünü değerlendirmeyi hedefleyen çalışma nitel bir araştırmadır.

Bu araştırma, Millî Eğitim Bakanlığının 2018 müfredat değişiklikleriyle vurguladığı 10 kök değer ilkokul öğrencilerine yerli animasyon filmleri aracılığıyla nasıl aktarıldığını ortaya koymayı amaçlamıştır. Özellikle «Aslan Hürkuş Kayıp Elmas» ve «Aslan Hürkuş Görevimiz Gökbey» adlı filmler aracılığıyla kök değerlerin ne düzeyde görünür olduğu, öğrenciler ve öğretmenler tarafından nasıl algılandığı araştırılmıştır. Bulgular, kök değerlerin somut ve hikâyeleştirilmiş içeriklerle öğrencilerin zihninde daha kolay anlam kazandığını göstermektedir. Bu sonuç, değerlerin öğrenilmesinin bilişsel değil aynı zamanda duyuşsal bir süreç olduğunu savunan kuramsal yaklaşımlarla (Dilmaç vd., 2009; Halstead & Taylor, 2000) tutarlıdır.

Araştırmada dostluk, yardımseverlik ve sevgi gibi daha somut değerlere ilişkin metafor üretimi oldukça başarılıyken; öz denetim, sabır ve vatanseverlik gibi soyut değerlerde öğrencilerin anlamlandırma ve ilişkilendirme konusunda zorluk yaşadıkları görülmüştür. Schnitker'in (2012) sabır kavramına ilişkin tanımı, bu bulguyu desteklemektedir; zira sabır gibi değerler deneyimle içselleştirilebilecek ve zaman içinde gelişebilecek özellikler taşımaktadır. Benzer şekilde Duyan vd. (2012) tarafından tanımlanan öz denetim becerisi de bireyin kendi davranışlarını yönlendirme kapasitesine dayandığı için özellikle erken yaş gruplarında gelişimsel olarak sınırlı kalabilir. Bu bağlamda öğrenciler, daha somut ve günlük yaşantılarla bağlantılı değerlerde (örneğin, dostluk, yardımseverlik ve sevgi) genellikle olumlu ve anlamlı algılar ortaya koymuşlardır. Bu değerlerle ilgili kullandıkları metaforlar, genellikle somut objeler veya net, anlaşılabilir durumlarla ilişkilendirilmiştir. Bununla birlikte soyut kavramlarla (örneğin öz denetim, sabır ve vatanseverlik) ilgili metaforlar kurmakta ise öğrenciler daha fazla zorlanmışlardır. Bu kavramları genellikle bir nesne veya duruma bağlamakta güçlük çekmiş, soyut değerleri daha çok anlatma, anlama ve içselleştirme noktasında eksiklikler yaşamışlardır. Bu durum, ilkökul ikinci sınıftaki öğrencilerin soyut düşünme becerilerinin henüz gelişim aşamasında olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin dürüstlük, sevgi ve yardımseverlik gibi değerleri genellikle öğretmen, anne ve baba gibi yakın çevre figürleriyle ilişkilendirmeleri, Yalnız ve Yıkmaz'ın (2018) da ifade ettiği gibi bu değerlerin çocukların çevresel gözlem yoluyla öğrenildiğini göstermektedir. Bu durum, öğrencilerin söz konusu değerleri, yakın çevrelerindeki yetişkin figürleriyle ilişkilendirerek anlamlandırdıklarını ve bu değerlerin somut kişiler üzerinden daha kolay ifade edilebildiğini göstermektedir. Değerlerin somut nesneler (altın, mücevher vb.) ile ilişkilendirilmesi ise bu değerlerin öğrenciler nezdinde yüksek önem atfedilen ve korunması gereken semboller olarak algılandığına işaret etmektedir. Bu bulgu, Sarıcı Bulut'un (2012) değerlerin "olması gereken" yönüne ilişkin tanımıyla örtüşmektedir.

Elde edilen veriler; filmlerde en fazla yer verilen değerlerin dostluk, yardımseverlik ve sevgi olduğunu, buna karşılık öz denetim, sabır ve sorumluluk gibi değerlerin daha sınırlı biçimde temsil edildiğini göstermiştir. Bu dağılım, daha önce Özbaşı (2020) ve Hakkoymaz'ın (2021) benzer medya içerikleri üzerine yaptığı içerik analizleriyle benzerlik göstermektedir. Her iki araştırmada

da sevgi ve yardımseverlik gibi değerlerin ön planda, adalet ve öz denetim gibi değerlerin ise geri planda olduğu görülmüştür.

Öğretmen görüşleri de filmlerin değer aktarımı konusunda işlevsel olduğu yönündedir. Öğretmenlerin filmlerin değerleri aktarma biçimlerine ilişkin yaptıkları yorumlar değerlendirildiğinde öğretmenlerin film yoluyla eğitimin değerli bir öğrenme aracı olduğuna dair görüşleri açıkça görülmektedir. Görsel ve eğlenceli bir dil kullanmak, çocukların sadece dinleyerek değil aynı zamanda görerek, düşünerek ve eğlenerek öğrenmelerini sağlamakta önemli bir yöntemdir. Bahsi geçen filmler öğretmenlere göre soyut kavramları daha somut hâle getirmekte ve çocukların değerleri daha kolay anlamaları ve içselleştirmeleri mümkün hâle gelmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin eğlenerek öğrenmesi, öğrenme sürecini daha keyifli ve etkili kılmaktadır. Diğer bir deyişle görsel anlatımın ve eğlenceli içeriğin çocukların değerleri içselleştirmesinde etkili bir rol oynadığı vurgulanmıştır. Bu bulgular, Halstead & Taylor'ın (2000) medya içeriklerinin değer aktarımındaki rolüne dair görüşlerini desteklemektedir. Özellikle öğretmenlerin, soyut değerlerin somutlaştırılması sürecinde animasyon filmleri etkili bulmaları, bu tür materyallerin eğitsel bağlamda daha sistematik biçimde değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Ayrıca çalışmada, filmler aracılığıyla yalnızca MEB'in belirlediği kök değerlere değil aynı zamanda hoşgörü, merhamet, grup çalışması gibi tamamlayıcı değerlere de yer verildiği tespit edilmiştir. Bu durum, eğitim sisteminde hedeflenen birey profilinin çok yönlü bir değer donanımıyla şekillendirilebileceğini göstermektedir. Akbaş'ın (2008) eğitim kurumlarının yalnızca bilgi değil, değer kazandırmayı da öncelediğine dair vurgusu bu noktada dikkat çekicidir.

Sonuç olarak bu çalışma, animasyon filmlerin kök değerleri çocuklara kazandırma sürecinde hem pedagojik hem de kültürel açıdan önemli araçlar olabileceğini göstermektedir. Gerek metaforik algılar gerekse öğretmen yorumları, animasyon filmlerin öğrenmeyi pekiştirici, eğlenceli ve anlamlı hâle getirdiğini ortaya koymaktadır. Milli Eğitim Bakanlığının değerler eğitimi politikası ile medya üretimlerinin örtüşmesi, bu tür yerli yapımların yaygınlaştırılması açısından da olumlu bir örnek teşkil etmektedir.

Çalışma kapsamında öğretmenlere, okul yönetimlerine, ailelere ve film yapımcılarına aşağıda belirtilen öneriler sunulabilir:

- Özellikle öz denetim, sabır, adalet gibi soyut değerlerin öğrenciler tarafından daha somut bir şekilde kavranabilmesi için pratik ve uygulamada daha fazla örnek ve hikâye kullanılabilir. En iyi somutlaştırma yöntemlerinden biri de animasyonlar ve çizgi filmler gibi görsel içerikler derslerde ve gündelik hayatta daha sık kullanılabilir.
- Okul içinde ve dışında öğrencinin kuracağı sosyal ilişkilerde gözlem yaparak değerleri anlamalarına olanak tanıyan fırsatlar sunulabilir (Sosyal sorumluluk projeleri).
- Okul yönetimleri tarafından ailelere yönelik rehberlik materyalleri veya seminerler düzenlenerek öğrencilerin öğrendiği değerlerin evde de desteklenmesi sağlanabilir. Bu sayede ailelerin çocuklarıyla birlikte değer odaklı etkinliklere katılmaları teşvik edilebilir.
- Okulda düzenlenecek sinema saatlerinde değer temalı daha fazla film izletilebilir ve ardından tartışmalar yapılabilir.
- Film yapımcıları millî ve yerli değerleri önceleyen, hem eğitici değerlerin etkili bir şekilde aktarılmasını hem de çocukların bilişsel ve duygusal gelişimlerini desteklemeyi hedefleyen bir anlayışla filmler yapabilir. Çünkü çocuklara yönelik eğitimsel filmler, eğlenceli bir şekilde öğreti sunarken aynı zamanda etik ve sosyal değerleri somut örneklerle göstererek kalıcı bir öğrenme deneyimi yaratabilir.

Extended Summary

Introduction

This study adopts an approach that investigates how animated films contribute to children's learning processes. In addition to supporting the basic educational goals such as the "ten root values" that the Ministry of National Education aims to impart to students with examples given by teachers in textbooks, animated films also play an important role in teaching these values. In order to strengthen the contribution of the animated films "Aslan Hürkuş Kayıp Elmas" (2019) and "Aslan Hürkuş Our Mission Gökbe" (2022), which are joint productions of TUSAŞ and TRT, to the educational process, the Ministry emphasized how effective such materials would be in the learning process in the announcement it made to the National Education Directorates before the release date of these films. This supports the potential of animations to contribute to children's education. Within the scope of this study, the animated films "Aslan Hürkuş Kayıp Elmas" (2019) and "Aslan Hürkuş Our Mission Gökbe" (2022),

which are joint productions of TUSAŞ and TRT, were taken as the research subject and selected with the purposeful sampling technique.

Methodology

In this study, the sample group was limited to 20 students and 4 classroom teachers studying in the second grade of the Union of Chambers and Commodity Exchanges of Turkey (TOBB) Primary School located in the Palandöken district of Erzurum. These limitations were taken into consideration in order to increase the applicability and efficiency of the study. The findings of the study were analyzed using the MAXQDA software. MAXQDA is a very effective software in qualitative data analysis and is frequently preferred in analyses using mixed methods. This software allows the data collected in the study to be systematically analyzed and interpreted by associating them with codes in the literature. Thus, the perceptions of the participants regarding the root values were visualized as maps within a thematic framework by creating common codes and categories. This program facilitates the in-depth analysis of both qualitative and quantitative data by facilitating operations such as organizing data sets, creating themes, defining categories, and creating visual reports. Such comprehensive data analysis makes research processes more efficient and comprehensive.

Findings

These visualizations aim to present the findings of the study in a more understandable and visual way. In this study, various questions were asked to teacher participants about core values. An important point that drew attention in these interviews was the emphasis on the importance of core values in education and social life. Teachers stated that core values play a major role as cornerstones in individuals' personal development, social responsibilities and social harmony. According to teachers, these values enable tolerant, respectful and conscious individuals to be raised in society. Teachers emphasized core values such as patriotism, helpfulness, love, responsibility and friendship as the core values that should be imparted to their students. In another approach to students, questions were asked to understand their metaphorical perceptions of core values in movies. The perceptions of second-grade primary school students about values such as justice, friendship, honesty, self-control, patience, love, respect, responsibility, helpfulness and patriotism were examined through metaphors.

Discussion, Conclusions, and Recommendations

The results show that students generally have positive thoughts about these values, but have difficulty in associating them with abstract concepts. Some students were unable to develop correct metaphors for abstract values such as patriotism, patience, honesty, responsibility, and self-control, and therefore these responses were considered invalid. This indicates that the students did not fully understand these abstract values or were confused about them. However, metaphors for more concrete values such as love, justice, respect, friendship, and helpfulness were met with fewer invalid responses. These values were more clearly formed in the students' minds and could be expressed more easily.

Another point that is particularly striking is that metaphors for values such as honesty, helpfulness, patience, and friendship are generally associated with people from their close circle such as mothers, fathers, and teachers. In addition, metaphors used by students for abstract values such as patriotism, responsibility, honesty, and patience were associated with valuable objects such as precious stones, jewelry, or gold.

When the student perceptions of the values of the films Aslan Hürkuş: Kayıp Elmas and Hürkuş Our Mission Gökbey were evaluated, it was seen that the students correctly matched values such as patriotism, respect, friendship, honesty, patience, love, responsibility and helpfulness. In particular, the correct matching of values that strengthen social ties such as friendship and helpfulness shows that the film effectively conveys these values and that the students easily understand these values. However, abstract values such as self-control and justice were more difficult for the students to understand and the correct matching rate was low. This situation reveals that abstract values are more complex and challenging for the students.

Suggestions within the scope of the study: More practical examples and stories can be used to teach students abstract values such as self-control, patience, and justice in a more concrete way. Visual content, especially animations and cartoons, can be an important tool in transferring values more comprehensibly and effectively. In addition, activities such as social responsibility projects can be organized to provide opportunities for students to observe values in their social relationships. School administrations can ensure that the values learned

by students are reinforced at home through guidance materials or seminars for families. This encourages families to participate in value-focused activities with their children. Value-themed films can be watched during movie hours organized at school and then discussions can be held, allowing students to better understand these values. Finally, filmmakers can make films that prioritize national and local values, aiming to effectively transfer educational values by supporting children's cognitive and emotional development. Such films can provide teaching in an entertaining way, while creating a permanent learning experience by showing children ethical and social values with concrete examples.

Çıkar Çatışması: Çalışma kapsamında herhangi kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Etik Beyanı: Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi”nde belirtilen kurallara uyulduğunu ve “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler”e dayalı hiçbir işlem yapılmadığını beyan ederim. Aynı zamanda herhangi kişi ile çıkar çatışması bulunmadığını, tüm etik ihlallerde tüm sorumluluğun makale yazarına ait olduğunu beyan ederim.

Etik Kurul İzni: Atatürk Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı 23.05.2023 tarihli ve E.88656144-000-2300160340 sayılı onay belgesi

Finansman: Bu araştırma herhangi bir fon almamıştır.

Telif Hakları: Milli Eğitim dergisinde yayımlanan çalışmaların Creative Commons Atıf-Ticari Olmayan 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

Veri Kullanılabilirliği Beyanı: Bu çalışma sırasında oluşturulan veya analiz edilen veriler, talep üzerine yazarlardan temin edilebilir.

Yazma Yardımı için Yapay Zekâ Kullanımı: Çalışmada yapay zekâdan yararlanılmamıştır.

Kaynakça

- Akay, İ. (2018). Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın çocuk romanlarında yer alan kök değerler. *Electronic Turkish Studies*, 13(28).
- Akbaş, O. (2008). Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-27.
- Akhan, N. E., Subaşı, E., & Açıl, F. B. (2020). Öğretmen adaylarının kök değerlere ilişkin görüşleri. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3(2), 115-134.
- Alptekin, M. Y., & Amanet, H. (2019). Trabzon'da vatansever olmak: Yerel, bölgesel ve ulusal boyutların karşılaştırmalı analizi. *Karadeniz Araştırmaları*, XVI (63), 375-400.
- Ateş, M. A., Saltalı, N. D. D., & Asit, G. (2021). Pisi çizgi filminin içerdiği değerler açısından incelenmesi. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25, 506-522.
- Ay, H., & Yangil, M. K. (2021). Kral Şakir çizgi filminin değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 45-60.
- Bulut, K. (2021). Ayla Kutlu'nun merhaba sevgi adlı çocuk romanının değerler eğitimi ve on kök değer açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 57, 248-272. <https://dergipark.org.tr/en/pub/maeuefd/issue/60050/771465>
- Calp, M., & Kaplan, C. (2021). Samed Behrengi'nin sevgi masalı, bir şeftali bin şeftali ve kel güvercinci adlı öykülerinin kök değerler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 19(42), 39-72. <https://doi.org/10.34234/ded.910908>
- Creswell, J. (2013). *Araştırma deseni: Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları* (Çev. S. B. Demir). Eğiten Kitap.
- Çelik, Ş., & Doğan Kahtalı, B. (2022). Ortaokul öğrencilerinin kök değerler hakkındaki metaforik algıları. *RumeliDe Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 29, 206-223. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1164066>

- Dilmaç, B., Deniz, M., & Deniz, M. E. (2009). Üniversite öğrencilerinin öz anlayışları ile değer tercihlerinin incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(18), 9-24.
- Duyan, V., Gülden, Ç., & Gelbal, S. (2012). Öz denetim ölçeği: Güvenirlilik ve geçerlik çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 1(23), 25-38.
- Erbaş, S., Kılcan, B., Yel, Ü., Yaylacı Kılıç, Z., Palaz, T., & Kılcan, T. (2022). Öğretmen yetiştiren akademisyenlerin ve ortaokul öğretmenlerinin kök değerlere ilişkin görüşleri: Nitel bir çalışma. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 360-375.
- Esemen, A. (2020). Hayat bilgisi öğretim programı kazanımlarının kök değerler ile ilişkisinin değerlendirilmesi. *Maarif Mektepleri Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 16-29. <https://doi.org/10.46762/mamulebd.741720>
- Hakkoymaz, S. (2021). Günümüz yerli yapım animasyon filmlerinde yer alan kök değerlerin incelenmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 11(4), 1717-1731.
- Halstead, J. M., & Taylor, J. M. (2000). Learning and teaching about values: A review of recent research. *Cambridge Journal of Education*, 30(2), 169-202.
- Kaplan, H., & Peker, S. (2022). Kök değerler açısından Özbek masalları. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 426-444.
- Kaplan, H., & Peker, S. (2022). Değerler eğitimi açısından Bolu masalları. *IX. Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Cilt II*, 475-494.
- Kaplan, H., & Peker, S. (2022). Konya efsanelerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi, *Eğitim Araştırmaları* (Ed. Gümüş ve Küçükaydın), 199-235.
- Kaplan, H., ve Peker, S. (2022). Yeni İstanbul Türkçe öğretim setinin kök değerler açısından incelenmesi. *Dil, Edebiyat ve Çeviri Çalışmaları* (Ed Köksal, Öztürk ve Dolmacı), 31-57.

- Kemiksiz, Ö. (2021). Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki “erdemler” temasında yer alan metinlerde “kök değerler.” *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(3), 1602-1627. <https://doi.org/10.33437/ksusbd.727783>
- Kılcan, T. (2020). Ortaokul öğretmenlerinin öğretim programlarında yer alan kök değerlerin önem sırasına ve eğitimine ilişkin görüşleri. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 134-145. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tubad/issue/59101/819508>
- Kurudayıoğlu, M., & Şahin, S. (2020). Türkçe dersi öğretim programında yer alan kök değerler açısından rafadan tayfa çizgi filminin incelenmesi. *Journal of History School*, 47, 2636-2656.
- Kuşpınar, B., & Yaşar Ümütlü, A. (2017). Adalet kavramı konusunda Gazâlî, İbn Arâbî ve Mevlânâ'nın görüşlerinin analizi. *Beytulhikme An International Journal of Philosophy*, 7(2), 303-328.
- MAXQDA. (n.d.). Maxqda nedir? <https://www.maxqda.com/what-is-maxqda>
- Özbaşı, S. (2020). Türkçe dersi öğretim programındaki kök değerler çerçevesinde Aytül Akal masallarının incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 8, 178-192. <https://doi.org/10.21733/ibad.715132>
- Özen, Y. (2013). Sorumluluk duygusu ve davranışı ölçeğinin geliştirilmesi: Güvenirlilik ve geçerlik. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, 7, 343-357.
- Sarıcı Bulut, S. (2013). Gazi eğitim fakültesi rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü ve diğer bölüm öğrencilerinin değer eğilimlerinin karşılaştırılması. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(1), 1245-1261.
- Sarıçam, İ., & Yangil, M. K. (2021). Türkçe öğretmeni adaylarının adalet kök değerine karşı metaforik algıları [Özel Sayı], *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 71-85. <https://doi.org/10.33206/mjss.957577>
- Schnitker, S. A. (2012). An examination of patience and well-being. *The Journal of Positive Psychology: Dedicated to Furthering Research and Promoting Good Practice*, 7(4), 263-280.

- Şahin, Ş., Ökmen, B., & Kılıç, A. (2018). Sevgi eğitimi dersi alan öğrencilerin sevgi ve sevgi eğitimi dersine dair görüşleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education*, 7(1), 176-197. <https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.7c1s.8m>
- Şentürk, Ş., & Keskin, A. (2019). Rafadan tayfa çizgi filminin millî ve evrensel değerler açısından değerlendirilmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Armağan Özel Sayısı, 143-157. <https://doi.org/10.17494/ogusbd.548307>
- Topal, Y. (2019). Değerler eğitimi ve on kök değer. *Mavi Atlas*, 7(1), 245-254. <https://doi.org/10.18795/gumusmaviatlas.543521>
- Tozlu, N., & Yüce, B. N. (2020). Hamdi Ülker'in eserlerinin kök değerler açısından incelenmesi. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 21, 575-597. <https://doi.org/10.29000/rumelide.843597>
- Yalnız, A., & Yıkılmaz, Y. (2018). Değerler eğitimi kavramı olarak dürüstlük ve dürüstlük ölçeği (DÖ) Türkçe formu: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17(34), 649-666. <https://doi.org/10.14395/hititilahiyyat.468989>
- Yaşaroğlu, C., & Biçer, R. (2020). İlkokul öğrencilerinin kök değerlere ilişkin metaforik algılarının incelenmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(52), 996-1005.
- Yıldız, H. N. (2023). Çocuk reklamlarının kök değerler bağlamında incelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 94, 141-153. <https://doi.org/10.17753/sosekev.1247214>
- Yolasıǧmazoğlu, H. (2022). Çizgi film şarkıları yoluyla değer aktarımı: Niloya örneği. *Folklor Akademi Dergisi*, 5(3), 859-871.